Työikäisen väestön supistuminen ja väestön ikääntyminen heikentävät talouden kasvuedellytyksiä samaan aikaan, kun ikääntyvien hoivantarve kasvaa ja työpaikoilla on tarve löytää osaajia sekä nykyisiin että uusiin tehtäviin. Kotimaisilla koulutus-, sosiaali- ja työllisyyspoliittisilla toimilla voidaan parantaa työllisyyttä ja osallisuutta Suomessa. Ulkomaisten osaajien saatavuuden vahvistaminen on kuitenkin tulevina vuosina välttämätöntä Suomen taloudellisen kasvun, yritysten kilpailukyvyn, hyvinvoinnin sekä julkisten palveluiden järjestämisen turvaamiseksi. Ilman osaajien maahanmuuttoa työvoiman tarjonta jää liian niukaksi, investointeja siirtyy muualle ja kasvumahdollisuuksia menetetään.

Suomen houkuttelevuuden lisäämiseksi on nopeutettava ja yksinkertaistettava oleskeluluvan hakemiseen ja asettautumiseen liittyviä moninaisia prosesseja. Tavoitteena tulee olla ns. yhden luukun periaate, jossa yhdistyvät varma tunnistaminen ja mahdollisuus viranomais- ja pankkiasioinnin aloittamiseen jo ennen Suomeen tuloa. Perusperehdytys suomalaisesta työelämästä, mukaan lukien kielitaidon kehittämisen merkitys työllistymiselle, pitää saada jo lähtömaassa. Kielikoulutuksen tulee olla ammatillisesti riittävää. Työperusteisten oleskelulupahakemusten sekä pysyvien oleskelulupa- ja kansalaisuushakemusten enimmäiskäsittelyaikoja on lyhennettävä merkittävästi. Näiden uudistusten toteuttamiseksi on varattava riittävät resurssit.

On tärkeää, että viranomaisilla on oikeat ja riittävät tiedot työmarkkinoiden tilanteesta. Suomen kansallinen ammattiluokituslistaus tulee päivittää, jotta kansallinen tietopohja vastaa paremmin tämänhetkistä työelämärakennetta. Ammattiosaamisen ja työpaikkojen osaamisvaatimusten tunteminen on keskeistä työnvälitykselle, työmarkkinoiden toimivuudelle ja tukee oleskelulupien tarkoituksenmukaista myöntämistä. Nopeasti ja luotettavasti tehty arviointi vähentää byrokratiaa, lyhentää lupaprosesseja ja varmistaa, että osaajat pääsevät työelämään ja osaksi yhteiskuntaa ilman tarpeettomia viiveitä. Samalla se ehkäisee osaamisen alikäyttöä ja vahvistaa Suomen houkuttelevuutta kansainvälisten osaajien silmissä.

Pelkkä työperäinen maahanmuutto ei riitä, jos Suomi ei kykene tarjoamaan sujuvaa arkea, uramahdollisuuksia, perheelle toimivia palveluja sekä tunnetta yhdenvertaisuudesta ja osallisuudesta yhteiskuntaan. Pitovoiman vahvistaminen, kuten työllistymisen esteiden purkaminen, kieli- ja kotoutumispalvelujen kehittäminen sekä osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen kehittäminen, parantaa kansainvälisten osaajien halua jäädä Suomeen pysyvästi. Työllisyyspalveluissa on oltava oikeat ja riittävät tiedot myös ulkomailla hankitusta osaamisesta ja työhistoriasta.

Uudelleentyöllistymismahdollisuuksien parantamiseksi EU/ETA-alueen ulkopuolelta tulevien kolmen ja kuuden kuukauden suoja-ajat tulee yhdenmukaistaa kahdeksaan

kuukauteen. Myös työpaikkojen valmiuksia työllistää ja ottaa vastaan ulkomaalaisia työntekijöitä on parannettava.

Suomeen työhön muuttaville on urakehityksen ja heidän puolisoilleen työllistymisen tueksi on aktiivisesti tarjottava kotoutumispalveluita, kuten monikielistä yhteiskuntaorientaatiota ja kotimaisten kielten koulutusta. Kotimaisten kielten koulutuksessa on huomioitava, että se on myös ammatillisesti riittävää.

Kansainvälisten opiskelijoiden työllistymismahdollisuuksia valmistumisen jälkeen on vahvistettava jo opintojen aikana rakentamalla tiiviitä yhteyksiä oppilaitosten, yritysten ja työllisyyspalveluiden välille. Opiskelijoiden mahdollisuuksia siirtyä sujuvasti suomalaisille työmarkkinoille ja jäädä Suomeen voidaan parantaa opiskeluaikaisilla harjoitteluilla ja lopputyöyhteistyöllä. Tavoitetta tukevat oppilaitosten urapalvelut, pakollinen kotimaisen kielen työelämälähtöinen opetus sekä työnantajien kannustaminen kansainvälisten osaajien rekrytointiin. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneilla on oltava sama mahdollisuus pysyvän oleskeluluvan saamiseen, kuin yliopistotutkinnon suorittaneilla on. Korkeakouluopiskelijoilla on oltava realistiset mahdollisuudet osallistua kotimaisen kielen opetukseen siinä laajuudessa, jota Suomessa suoritettuun korkeakoulututkintoon perustuva pysyvän oleskeluluvan hakemuspolku edellyttää.

Maahanmuuttajanaisten työllisyysaste on matala. Heidän edellytyksiään työllistyä on parannettava. Työvoiman ulkopuolella olevat, erityisesti kotona lapsiaan hoitavat, on pidettävä kotoutumispalveluiden piirissä, ja kunnilla tulee olla riittävät tiedonsaantioikeudet tarkoituksenmukaisten palveluiden järjestämiseksi.

Maahanmuuttajataustaisten lasten osallistumista varhaiskasvatukseen edistetään, koska osaamistason ja oppimisvalmiuksien vahvistamiseen ja lasten taustasta johtuvien oppimiserojen kaventamiseen voidaan vahvimmin vaikuttaa varhaisessa lapsuudessa. Lasten varhaiskasvatus- ja oppilaspaikkojen tarjonnan on vastattava kysyntää, ja koulun aloittamisen on oltava mahdollista myös kesken lukuvuoden. Päiväkodeille ja kouluille on kehitettävä toimintatapoja, jotka tukevat lasten kielten oppimista sekä kotona olevien vanhempien kotoutumista. Valtakunnallisessa nuorisopolitiikassa on edistettävä eri ryhmiin kuuluvien lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksia monipuolisesti.

Kunnilla on keskeinen vastuu kotoutumistoimien ja perheiden palveluiden järjestämisestä. Tuoreet tutkimukset osoittavat selkeää näyttöä siitä, että kotoutumistoimenpiteisiin osallistuminen hyödyttää sekä maahanmuuttajia että julkista taloutta. On varmistettava, että kunnilla on riittävät resurssit tukea tällaisia vaikuttavia kotoutumistoimia.

Kielikoulutuksen on oltava kaikkien maahanmuuttajien saatavilla oleskeluluvan perusteesta riippumatta. Suomen tai ruotsin kielen osaaminen on keskeinen edellytys

työllistymiselle, työelämässä etenemiselle ja yhteiskunnassa toimimiselle, minkä vuoksi koulutuksen tulee olla joustavasti saavutettavaa myös työn, opiskelun tai perhevastuiden yhteydessä. Vastuu kielen oppimisesta jakautuu yksilölle, yhteiskunnalle ja työnantajalle. Koska riittävä kielitaito on edellytys pysyvän oleskeluluvan saamiselle, suomen ja ruotsin kielitutkintojen suorittamismahdollisuuksia on oltava tarjolla riittävästi. Kielitaidon tulee olla myös ammatillisesti riittävää.

Työperäisen maahanmuuton tulee tapahtua eettisesti, yhdenvertaisesti sekä ihmis- ja työoikeuksia kunnioittaen. Samalla tulee varmistaa toimet työelämässä tapahtuvan hyväksikäytön torjumiseksi.